

Werk

Titel: Scientia rerum universalem ex Euclide restituta

Autor: Hentschius, Joannes Jacobus

Verlag: Haered. Lankisianorum

Ort: Lipsiae

Jahr: 1756

Kollektion: digiwunschbuch; mathematica

Signatur: 8 PHIL II, 288:2

Werk Id: PPN83290273X

PURL: http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PID=PPN83290273X|LOG_0015

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=83290273X>

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

PRAEPARATIO

AD

METAPHYSICAM REGINAM SCIENTIARUM DICTAM.

Repetens incomparabilia Metaphysicorum monumenta; sapientiam fere omnem in terminis abstrusis & barbaris effingendis positam esse, animadverti. Perversissima hæc methodus ex eadem ratione, quæ aliis, mihi semper fuit odiosa, præsertim cum viderem: *vulgo nota* explicari miris verborum ambagibus & connexionem rerum naturalem penitus prætermitti atque negligi. His causis motus, in eam adductus sum sententiam, ut cum aliis disciplinam hanc, terminorum colluvie refertam, pro nudo, in quo voces explicarentur, Lexico haberem. Sed ut disciplinæ hujus miris modis transmutatæ natales repeterem, & formam genuinam atque indolem *Philosophiæ primæ* quodammodo restituerem; hanc ineundam esse putavi rationem, ut ex vetustioribus illis temporibus *Aristotelem* & *Euclidem*, illum *Philosophiæ*, hunc *Geometriæ* conditorem, de novo revocarem, eosque in *scenam* prodeuntes inter se compararem.

Conspicies hac in *scena*, nisi fallor, *Aristotelis* & *Euclidis*, ingenti numero familias, sed in partes scissas & interjectis quasi longis intervallis diffitas; *prioris* plurimos, relicta paterna sede, in vastissima tenebrarum loca conjectos, atque nova deliciarum genera continuo effingentes, abstractorum infinita fere serie consumptos animadvertes; *posterioris* successores fere omnes, servatis domiciliis primitivis; naturæ simplicitate atque *fructuum naturalium* ubertate contentos deprehendes.

Sed missis imaginibus rem ipsam efficiamus planiorem atque lucidiorem!

Quis non videt? *Aristotelem*, suo tempore ad cognitionis humanæ fastigium, & ad sidera cœlestia usque pertigisse creditum, subsequen-
tium temporum intervallis *Scholasticorum* aliorumque phantasmatibus & dissensionibus plene obscuratum; *Euclidem* contra, collectis atque in ordinem digestis Geometriæ elementis, successorum suorum consensu plene illustratum, & in luce positum fuisse?

Quem fugit? *Archimedes*, *Apollonium*, aliosque vestigiis Euclidis insistentes, accessionibus & inventis omnem fere mentis aciem superantibus, Geometriam locupletasse,

tasse, recentioresque fluxionum calculo feliciter detecto, ad infinita usque pertigisse, & elementorum elementis abstrusissima veteribusque plane irresolubilia problemata solvisse?

Fingas, si fieri potest, Archimedem orbem nostrum habitabilem introsipientem, & *Hugeniana*, *Gregoriana*, *Leibnitiana*, *Bernoulliana*, *Newtoniana*, *Euleriana*, aliorumque monumenta contemplantem, nonne hæc ætatis intervalla, quibus infinitam Dei immortalis potentiam ex operibus & ex systematis nostri mundi structura videmus cognitam, ejusque existentiam contra Atheorum insultus plene esse firmatam, faustissima prædicaret?

Iisdem positis, si Ciceronem fingas, philosophiæ monumenta & Metaphysicam abstractorum infinita fere multitudine, ingenii lusibus & terminis inanibus referatam, intuentem; nonne hic, quod aliam in causam dixit, idem Philosophiæ fatis esset tributurus? Certe si fingere hac in re licet, ipsum dicentem: O tempora! o mores! audio.

Sed inciderunt tempora, ut Scholasticorum aliorumque nodi gordii, in religionis Christianæ, aliarumque disciplinarum detrimentum complicati, solverentur,

rentur, & tenebrae Metaphysicorum tandem aliquando ex parte dispellerentur. Hoc in negotio recentiori ætate plurimum peractum esse, notissimum quidem puto; quanquam calculum meum iis lubenter adjicio, qui, compilatores plurimos hodiernos Metaphysicam ad pristinum statum reducere & luce clariora variis modis obscurare, existimant.

Finem propositum autem, ut consequamur; generales rerum affectiones perscrutabimur, missis omnibus peculiaribus rerum determinationibus. Ascendemus igitur, Academici! idearum nostrarum feriem persecuturi, ad *Metaphysica* leu *transcendentalia* uti vocant; Sed tantum abest, ut adytis & Metaphysicorum abyssis perterriti, in limine hæreamus; ut potius, caute insipientes loca abstrusa, vacua & recondita, ad metam, quam Euclides tanquam optimus dux nobis e longinquo demonstrabit, tandem aliquando pertingamus.

Disquiremus igitur primum; quamnam rebus conceptis generatim tribuantur, deinceps relationes rerum, & quæ inde resultant, convenientias & differentias communes contemplantur.